

4. Вітлінський, В. В., Наконечний, С. І., Терещенко, Т. О., & Романюк, Т. П. (2013). *Економіко-математичні методи і моделі: економетрика* [Електронний ресурс]. Київ: КНЕУ.

5. Вітлінський, В. В., Наконечний, С. І., Терещенко, Т. О., Романюк, Т. П. та ін. (2014). *Економіко-математичні методи і моделі: практикум*. Київ: КНЕУ.

Чімишенко С. М.,
кандидат економічних наук, доцент,
Київський інститут бізнесу та технологій

ЗНАЧЕННЯ ГЛОБАЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ІНДЕКСІВ ДЛЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

В глобалізованому світі, де процеси національного економічного розвитку тісно пов'язані з глобальними економічними процесами, одним з найактуальніших питань є конкурентоспроможність окремої країни. В той же час глобальна економіка також залежить від національних економік країн. Для визначення тенденцій глобального економічного розвитку фахівці-економісти постійно вивчають і співвідносять численні показники як економічного так і інших сфер розвитку майже всіх країн світу. З цією метою різні міжнародні організації, такі як Світовий банк, Всесвітній економічний форум, The Heritage Foundation, Trading Economics, Інститут Фрейзера (Fraser Institute) та інші, обчислюють зазначені показники країн світу і створюють рейтинги країн. Ці дані надзвичайно важливі для інвесторів, урядів та бізнесу і допомагають приймати зважені рішення щодо інвестування, напрямів економічного розвитку країн, розміщення виробництв та бізнесу, тощо. Цим обумовлюється актуальність теми доповіді.

Для визначення пріоритетних напрямів економічного розвитку України важливо розуміти тенденції позиції нашої країни в глобальних економічних індексах та рейтингах. Глобальні економічні індекси є надзвичайно важливими для розуміння поточного стану та перспектив економічного розвитку України.

Індекси є індикаторами конкурентоздатності. Наприклад, Індекс глобальної конкурентоздатності (Global Competitiveness Index), надають комплексну оцінку факторів, що визначають продуктивність і конкурентоздатність національної економіки. Аналізуючи позицію України в цьому індексі та її динаміку, можна визначити сильні та слабкі сторони економіки, виявити сфери, де потрібні реформи для підвищення конкурентоздатності на світовому ринку. Це включає такі аспекти, як інститути, інфраструктура, макроекономічна стабільність, охорона здоров'я та освіта, ефективність ринку товарів і праці, розвиненість фінансового ринку, технологічна готовність, розмір ринку та інновації. Звіт про глобальну конкурентоспроможність складається з 98 показників, отриманих з комбінації даних міжнародних організацій, а також з опитування керівників компаній, проведеного Всесвітнім економічним форумом. За показниками цього індексу Україна останні 10 років демонструє зниження рейтингу з 76 місця у 2015 році до 85 місця у 2020 році. За останні роки в Україні цей індекс не обчислювався у зв'язку з початком бойових дій. (Trading Economics, 2025)

За допомогою глобальних індексів здійснюється оцінка інвестиційного клімату. Наприклад, Індекс легкості ведення бізнесу (Doing Business Index) є ключовим для потенційних інвесторів. Хоча публікацію індексу припинено у 2020 році, аналогічні дослідження інших організацій залишаються важливими. Позиція України в таких індексах сигналізує про сприятливість регуляторного середовища, рівень бюрократії, захист прав власності та інші фактори, що впливають на рішення про інвестування. Покращення позицій в цих індексах може залучити більше прямих іноземних інвестицій, які є критично важливими для економічного зростання, трансферу технологій та створення нових робочих місць. Україна в цьому індексі впевнено рухалася вперед і показала гарну динаміку з 96 місця зі 190 країн у 2015 році до 64 місця у 2020 році. (International Bank for Reconstruction and Development / The World Bank, 2020)

Показники, що аналізуються при обчисленні Глобального інноваційного індексу (Global Innovation Index), допомагають зробити висновок щодо

інноваційного потенціалу країни, її можливостей у розробках новітніх технологій, що в сучасному світі є одним з найважливіших показників економічного розвитку. Індекс враховує такі показники, як розвиток інститутів, людський капітал, розвиток інфраструктури, розвиненість ринку, складність бізнесу, рівень знань та технологічних і творчих результатів. Динаміка показників України в цьому індексі також показує позитивні тенденції. Позиції України покращувалися з 64 місця зі 141 країни у 2015 року до 45 місця зі 131 країни у 2020 році. З 2021 року і надалі внаслідок загострення геополітичної ситуації і початку повномасштабних бойових дій позиції України послабилися до 55 місця зі 132 країн у 2023 році. У 2024 році Україна посіла 50 місце зі 133 країн у Глобальному інноваційному індексі. (WIPO, 2024)

Велике значення для інвесторів і для конкурентоспроможності країни має Індекс економічної свободи (Index of Economic Freedom), який оцінює такі фактори, як правове середовище країни, регуляторну політику та прозорість уряду. За цим індексом Україна показує позитивну тенденцію з 135 місця зі 159 країн у 2014 році до 126 місця зі 165 країн у 2022 році. (James Gwartney, Robert Lawson, Joshua Hall, and Ryan Murphy, 2022) Надалі внаслідок початку повномасштабних бойових дій в Україні цей індекс не обчислювався.

Глобальні індекси допомагають у здійсненні моніторингу макроекономічної стабільності. Вони часто включають оцінку таких показників, як рівень інфляції, державний борг, валютний курс та фіскальна політика. Хоча Україна може мати власні статистичні дані, порівняння з іншими країнами через призму глобальних індексів допомагає оцінити відносну стійкість та ризики її економіки. Це важливо для міжнародних фінансових організацій, інвесторів та торговельних партнерів.

Важливим індексом для визначення наукового та економічного потенціалу країни є Глобальний індекс знань (Global Knowledge Index), який оцінює такі показники, як розвиток знань та інновацій, економічний розвиток, розвиток інформаційних і телекомунікаційних технологій (ІКТ) та інші. Україна в цьому

індекси за останні 10 років стабільно займає середню позицію: 61-63 місце зі 133 країн. (UNDP and MBRF, 2024)

Глобальні індекси дозволяють Україні порівнювати свій прогрес з іншими країнами, виявляти лідерів у певних сферах та визначати найкращі практики, які можна адаптувати для власного розвитку.

Таким чином, глобальні економічні індекси є цінним інструментом для діагностики економічних проблем, визначення пріоритетів реформ, залучення інвестицій та моніторингу прогресу України на шляху до сталого та конкурентоздатного економічного розвитку. Уважний аналіз цих індексів та вжиття заходів для покращення позицій у них є важливим завданням для уряду, бізнесу та громадянського суспільства України.

Список використаних джерел

1. Trading Economics. (2025). Ukraine Competitiveness Index. <https://tradingeconomics.com/ukraine/competitiveness-index>
2. International Bank for Reconstruction and Development / The World Bank (2020). Doing Business 2020. Washington, DC: World Bank. DOI:10.1596/978-1-4648-1440-2. <https://documents1.worldbank.org/curated/en/688761571934946384/pdf/Doing-Business-2020-Comparing-Business-Regulation-in-190-Economies.pdf>.
3. World Intellectual Property Organization (2024). Global Innovation Index 2024: Unlocking the Promise of Social Entrepreneurship. Geneva: WIPO. DOI: 10.34667/tind.50062. <https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo-pub-2000-2024-en-global-innovation-index-2024.pdf>
4. James Gwartney, Robert Lawson, Joshua Hall, and Ryan Murphy (2022). Economic Freedom of the World: 2022 Annual Report. Fraser Institute. <https://www.cato.org/sites/cato.org/files/2022-09/efw-2022-full-issue.pdf>
5. United Nations Development Programme - Regional Bureau for Arab States (UNDP RBAS) and the Mohammed bin Rashid Al Maktoum Knowledge Foundation (MBRF) (2024). Global Knowledge Index (GKI) 2024. https://knowledge4all.com/admin/2024/Methodology/GKI_Methodology_EN.pdf